

ارتباط بین افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت دارایی-بدهی و ورشکستگی شرکتها

آناهیتا نصیری پور^۱، فرشته محمدپور*^۲، فاطمه شایق^۳، نریمان طیبی^۴، آسیه فرازنده نیا^۵، الهام

فلاح^۶

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت دولتی

^۲ کارشناسی ارشد علوم اقتصادی

^۳ کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی-مدیریت دولتی

^۴ کارشناسی حقوق قضائی

^۵ دکترای حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب

^۶ کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی سناباد گلپهار

چکیده

هدف از این تحقیق ارتباط بین افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت دارایی-بدهی و ورشکستگی شرکتها بود. جامعه آماری این تحقیق شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در نظر گرفته شد. برای انتخاب نمونه شرکت‌های مورد آزمون، هر شرکتی که معیارهای انتخاب نمونه را دارا نبود به‌طور سیستماتیک از نمونه شرکت‌ها حذف شد. در نهایت طبق محدودیت‌های نمونه‌گیری، نمونه نهایی ۱۲۰ شرکت در دوره آزمون بین سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ و در مجموع تعداد ۶۰۰ سال-شرکت انتخاب شد. در این تحقیق عوامل مؤثر بر ورشکستگی در قالب ۲ فرضیه سازمان‌دهی و ارتباط آن با شاخص ورشکستگی از طریق الگوی رگرسیون لجستیک سنجش شد. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد که بین افشای اطلاعات در گزارش حسابرسی در مورد بدهی‌ها (فرضیه ۲)، و شاخص ورشکستگی شرکت ارتباط معناداری وجود ندارد. این در حالی است که محتوای گزارش حسابرسی دارای افشائیات در مورد اقلام با ماهیت دارایی (فرضیه ۱) با شاخص ورشکستگی ارتباط معنادار دارند. بنابر نتایج این تحقیق، دارایی‌ها، به‌عنوان مهم‌ترین عوامل تبیین‌کننده ورشکستگی شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران شناسایی شد.

واژه‌های کلیدی: افشاگری، حسابرسی، دارایی، ورشکستگی شرکت

مقدمه

در طول زمان و در پژوهش‌های متعدد پیش‌بینی ورشکستگی همواره یکی از اهداف اصلی و مورد علاقه بسیاری از پژوهشگران محسوب شده است. در اوایل دهه ۷۰ میلادی چندین مدل بر مبنای تجزیه و تحلیل نسبت‌های مالی متداول پیشنهاد گردید. با گذشت زمان و پیشرفت‌های به عمل آمده در حوزه فن‌آوری اطلاعات تمایل سرمایه‌گذاران به پیش‌بینی‌های قابل اعتمادتر در خصوص ورشکستگی شرکت‌ها افزایش یافت. از این رو جهت پیش‌بینی ورشکستگی استفاده از مدل‌های پیشرفته‌تری مانند مدل‌های مبتنی بر داده‌کاوی (دیوسالار و همکاران، ۲۰۱۲) و تکنیک‌های مدل‌سازی هوشمند (دمیانیک و حسن^۱، ۲۰۱۰) و شبکه‌های عصبی مصنوعی بیشتر شد، اما همزمان پژوهش‌های متعددی نیز به موضوع مربوط بودن صدور بند تداوم فعالیت در گزارش‌های حسابرسی پرداختند که از طریق آن حساب‌برسان علائم اولیه و هشدار دهنده ورشکستگی را در گزارش خود به نحو مقتضی مورد اشاره قرار می‌دهند (کاسترلا^۲ و همکاران، ۲۰۰۰). براساس استاندارد حسابرسی شماره ۵۹ آمریکا (انجمن حسابداران رسمی آمریکا، ۱۹۸۸) و استاندارد حسابرسی ۵۷۰ ایران حساب‌برسان مسئولیت دارند ابهامات قابل توجه مرتبط با توانایی واحد تجاری برای ادامه فعالیت در یک دوره زمانی منطقی که مدت آن بیش از ۱۲ ماه از تاریخ ترازنامه نمی‌باشد را مورد ارزیابی قرار دهند. با توسعه بازارهای پولی و مالی و متعاقب آن حاکم شدن وضعیت رقابتی، بسیاری از شرکت‌های ورشکسته از گردونه رقابت خارج می‌شوند. این امر موجب نگرانی صاحبان سرمایه شده لذا برای اینکه از سوخت شدن سرمایه‌های خود جلوگیری نمایند به دنبال روش‌هایی هستند که بحران مالی شرکت‌ها را پیش‌بینی نمایند. بحران مالی و نهایتاً ورشکستگی واحد‌های اقتصادی می‌تواند زیان‌های هنگفتی را در سطح خرد و کلان جامعه وارد نماید (عثمانی و همکاران، ۱۳۹۰). از سوی دیگر، با توجه به اثرات درماندگی مالی^۳ شرکت‌ها بر مدیریت، سهامداران، مشتریان، بستانکاران و سایر افراد ذینفع، همواره یافتن شاخص‌های هشدار دهنده وقوع درماندگی مالی یکی از جذاب‌ترین و با اهمیت‌ترین حوزه‌ها در تحقیقات مالی بوده است زیرا چنانچه بتوان در مورد وقوع آن پیش از رخداد اطلاعاتی به دست آورد، می‌توان از پیامدهای اقتصادی و اجتماعی آن کاسته و یا حتی جلوگیری نمود (موسوی شیری و طبرستانی، ۱۳۸۸). با تاکید بر متمایز بودن مفهوم درماندگی مالی از ورشکستگی لازم به ذکر است که درماندگی مرحله‌ی قبل از ورشکستگی بوده و شرکت‌هایی که درمانده می‌شوند لزوماً ورشکسته نمی‌شوند. با این حال آن دسته از شرکت‌های درمانده که موفق به تجدید ساختار مالی و سازمانی خود نمی‌شوند معمولاً پس از دو سال از بروز آثار درماندگی به مرحله‌ی ورشکستگی می‌رسند (منصورفر و غیور، ۱۳۹۲).

اغلب پژوهش‌های موجود با استفاده از یکسری داده‌های مالی و غیر مالی طبقه‌بندی شده (معیارهای حاکمیت شرکتی، گزارش حسابرسی و غیره) اقدام به پیش‌بینی درماندگی مالی شرکت‌ها می‌کنند؛ که معمولاً با گذشت زمان و تغییر شرایط، کارایی خود را از دست می‌دهند (هابر^۴، ۲۰۰۶).

پژوهش‌های صورت گرفته پیرامون عوامل تعیین‌کننده ورشکستگی به شناسایی متغیرهای متعدد از جمله اهرم مالی، سودآوری، ساختار سرمایه، عملکرد، نقدینگی اشاره کرده است. حلقه مفقوده پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه پیش‌بینی ورشکستگی بحث گزارش حسابرسی است. این موضوع از آنجا اهمیتی دوچندان پیدا می‌کند که نقش گزارش حسابرسی در تعیین عوامل ورشکستگی بررسی و تحلیل می‌کند، که می‌تواند در این خصوص نقشی مهم ایفا کند.

¹ Demyanyk and Hasan

² Casterella and Walker

³ Distress

⁴ Haber

یکی از رویکردهای جدید مورد استفاده در پیش بینی در ماندگی مالی شرکت‌ها، استفاده از محتوای متون، اسناد و گزارش‌های مالی و غیر مالی می‌باشد. مطابق استاندارد های حسابداری ایران (استاندارد شماره ۵۷۰)، حسابرس در جریان برنامه‌ریزی و اجرای روش‌های حسابداری و ارزیابی نتایج حاصل از آن، باید مناسب بودن استفاده مدیریت را از فرض تداوم فعالیت در تهیه صورت‌های مالی، بررسی کند. بنابراین محتوای گزارش‌های حسابداری می‌تواند نمایانگر مطالب مهم و کلیدی در خصوص تداوم فعالیت شرکت‌ها باشد.

مبانی نظری

ورشکستگی

چهار اصطلاح عمومی عدم موفقیت^۵، ناتوانی در ایفای تعهدات^۶، نکول^۷ و ورشکستگی^۸ معمولاً در ادبیات به جای یکدیگر مورد استفاده قرار می‌گیرند. عدم موفقیت واحدهای تجاری معمولاً در نبود مدیران آموزش دیده، مجرب، توانا، سازگار یا فقدان ابتکار عمل اتفاق می‌افتد. در بررسی تعدادی از واحدهای های تجاری ناموفق، مشخص شد که کل دارایی‌ها و بدهی های مرتبط در این واحدها، افزایش قابل ملاحظه‌ای داشته‌اند ولی مدیریت ناکارآمد علت اصلی عدم موفقیت شرکت است (نیوتن، ۲۰۱۰). در ماندگی مالی به معنی عملکرد منفی شرکت است. به عبارت دیگر هنگامی که یک شرکت نمی‌تواند تعهدات فعلی خود را برآورده کند، دچار در ماندگی مالی است. والتر (۱۹۵۷) در مورد اندازه گیری مفهوم تکنیکی ناتوانی در ایفای تعهدات بیان می‌دارد که باید معیار اصلی برای توصیف آن، مورد استفاده قرار گیرد نه معیار سرمایه در گردش سنتی. در مفهوم تکنیکی ناتوانی در ایفای تعهدات، ممکن است یک موقعیت موقتی باشد، اگر چه اغلب باعث اعلان ورشکستگی رسمی می‌شود (آلتمن، ۱۹۶۸).

یک شرکت زمانی در در ماندگی مالی است که مجموع بدهی‌هایش بیش از ارزش منصفانه کل دارایی‌های آن باشد. بنابراین، خالص ارزش واقعی شرکت منفی است. ناتوانی تکنیکی در پرداخت دیون به راحتی قابل تشخیص است، در حالی که ورشکستگی به‌طور جدی‌تر نیاز به یک تجزیه و تحلیل جامع دارد که معمولاً انجام نمی‌شود. در نهایت، زمانی که مشکل در دادگاه مطرح شد، ناتوانی مالی عمیق می‌شود. این سرانجام یک شرکت ورشکسته است و به قول معروف گفته می‌شود «زنده بی ارزش» که به ضرر مالکان و بستانکاران تمام می‌شود (آلتمن، ۱۹۶۸). ورشکستگی زمانی رخ می‌دهد که شرکت زیانهای دائمی و جدی داشته یا توانایی بازپرداخت بدهی‌هایی را که فراتر از داراییهای آن است، نداشته باشد.

عوامل ورشکستگی

تعیین علل یا عوامل ورشکستگی و مشکلات مالی در هر مورد خاص کار آسانی نیست. در اغلب موارد دلایل متعددی با هم منجر به پدیده ورشکستگی می‌شود. عوامل ورشکستگی را می‌توان به‌طور کلی به دو دسته دلایل درون سازمانی و برون سازمانی تقسیم نمود. دلایل برون سازمانی عبارتند از: ویژگی‌های سیستم اقتصادی، رقابت، تغییرات در تجارت و بهبودها و انتقالات در تقاضای عمومی، نوسانات تجاری، تأمین مالی و تصادفات. عوامل درون سازمانی ورشکستگی واحدهای تجاری

⁵ Failure

⁶ Insolvency & Financial distress

⁷ Default

⁸ Bankruptcy

عواملی هستند که واحد تجاری می‌تواند با انجام اقدامات مناسب، از آنها جلوگیری کند. اغلب این عوامل ناشی از تصمیم‌گیری غلط است و مسئولیت آنها را باید به‌طور مستقیم متوجه خود واحد تجاری دانست. این عوامل عبارتند از: اعطای بیش از حد اعتبار، مدیریت ناکارا، سرمایه ناکافی، خیانت و تقلب.

محتوی گزارش حسابرسی

قالب اصلی گزارش‌های حسابرسی را بندهایی شامل بندهای مقدماتی، بندهای شرط، بند اظهارنظر و بندهای بعد از اظهارنظر، تأکید بر مطلب خاص و سایر موارد توضیحی و قانونی شکل می‌دهد. با توجه به بررسی‌های انجام شده، عمده‌ترین موارد بندهای شرط که به صدور گزارش‌های مشروط منجر می‌شود، شامل بندهای محاسبه بهای تمام شده، مسائل مالیاتی، دریافت نکردن پاسخ تأییدیه‌های حسابرسی، تسعیر ارز به خصوص در سنوات اخیر، مسائل و ملاحظات خاص در صورت‌های مالی تلفیقی، ذخیره کاهش ارزش سرمایه‌گذاری‌ها و موجودی کالا، مطالبات راکد و... است. همچنین اهم موارد در بندهای بعد از اظهارنظر حسابرس نیز شامل بندهای تأکید بر مطالب خاص و موارد عدم رعایت قانون تجارت است. در این پژوهش از هفت متغیر ارقام با ماهیت دارایی اعم از جاری یا غیر جاری، ارقام با ماهیت بدهی اعم از جاری و غیر جاری، ارقام درآمد یا هزینه، زیان انباشته، سرمایه در گردش، تداوم فعالیت و عدم توان پرداخت برای بررسی محتوای گزارش حسابرسان استفاده می‌شود.

مروری بر پیشینه پژوهش

پور طبرستانی (۱۳۹۸) تحقیقی با عنوان "کمّی‌سازی گزارش حسابرسان مستقل با رویکرد فازی و بررسی توان پیش‌بینی ورشکستگی گزارشات کمّی شده در مقایسه با نوع گزارش حسابرسی" انجام دادند. بدین منظور پس از تحلیل محتوای بندهای به تعداد ۱۱۴۰ گزارش حسابرسی در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ اقدام به کمّی‌سازی اظهارنظر کیفی حسابرسان نموده و در ادامه با استفاده از رگرسیون حداقل مربعات و الجیت ترکیبی، تاثیر امتیازات کمّی و اظهارنظر کیفی بر ورشکستگی مورد ارزیابی قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که امتیاز گزارش حسابرسی سال قبل بر شاخص ورشکستگی تاثیر منفی و معنیداری دارد، لکن نوع گزارش حسابرسی سال قبل و بندهای مربوط به مشکل تداوم فعالیت و دعوی حقوقی موجود در آن بر شاخص ورشکستگی در سال جاری تاثیر معنیداری ندارد. لذا می‌توان بیان نمود که نوع گزارش حسابرسی سال قبل و بندهای تداوم فعالیت موجود در آن جهت پیش‌بینی ورشکستگی در مقایسه با امتیاز گزارش حسابرسی فاقد محتوای اطلاعاتی است.

اکبری و حاجیها (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان "رابطه ریسک ورشکستگی مالی و اظهارنظر حسابرسی در مورد ابهام در تداوم فعالیت" در کشور ایران، به روش تحلیل داده‌های پنل و استفاده از رگرسیون لجستیک انجام دادند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که بین ریسک ورشکستگی مالی و اظهارنظر حسابرسی در مورد ابهام در تداوم فعالیت ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد.

بارکر و همکاران (۲۰۱۸) تحقیقی با عنوان "اثر بخشی گزارش حسابرسی سال قبل از ورشکستگی" در کشور آمریکا، با تجزیه و تحلیل محتوای گزارشات حسابرسی شرکت‌های ورشکسته در سال قبل از ورشکستگی، نشان دادند در ۷۰٪ موارد در گزارش حسابرسی سال قبل این شرکت‌ها بند تداوم فعالیت وجود ندارد، آنها گزارش دادند چنین نتیجه‌ای می‌تواند تردیدهای موجود در خصوص صحت و قابلیت اطمینان این گزارشات را توجیه نماید.

یولیوانی و آراواتی (۲۰۱۷) پژوهشی با عنوان "تأثیر بحران مالی، سودآوری، اهرم و نقدینگی بر صدور گزارش حسابرسی تداوم فعالیت" در کشور اندوزی، با استفاده از تکنیک‌های اسناد کاوی و رگرسیون لجستیک انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که بحران مالی تأثیر منفی بر صدور گزارش حسابرسی تداوم فعالیت توسط حسابرس دارد، آنها گزارش نمودند عواملی مانند سودآوری، نقدینگی و اهرم تأثیری بر صدور بند تداوم فعالیت در گزارش حسابرسی ندارند.

از کوردو و دیگران (۲۰۱۷) پژوهشی با عنوان "محتوای گزارش حسابرسی در سال قبل از ثبت ورشکستگی: شواهد تجربی از اسپانیا" انجام دادند. آنها شواهدی مبنی بر مفید بودن گزارشات حسابرسی در پیشبینی خطر پریشانی مالی ارائه نمودند.

کارسون و همکارانش (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان "رشد گزارشگری حسابرسان در استرالیا یک سنتز و فرصتی برای تحقیق" به بررسی و تجزیه و تحلیل روند گزارشات حسابرسی در کشورهای استرالیا و زلاندنو پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد، بیش از ۹۰٪ از شرکتهایی که بند تداوم فعالیت برای آنها صادر شده است در سال آتی ورشکسته نشده اند و در مقابل تعداد نسبتاً کمی از شرکتها بدون دریافت بند تداوم فعالیت متعاقباً ورشکسته شده‌اند.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول-بین افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت دارایی و ورشکستگی شرکتها رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم-بین افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت بدهی و ورشکستگی شرکتها رابطه معناداری وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

اطلاعات و داده‌های مورد نیاز برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، از صورتهای مالی و گزارشهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و همچنین، نرم افزار ره‌آورد نوین استخراج شد. داده‌های به کار رفته در این پژوهش بر پایه اطلاعات تاریخی شرکتها به دست آمده‌اند و از سامانه بورس اوراق بهادار تهران و با استفاده از نرم افزار ره‌آورد نوین و صورتهای مالی شرکتهای نمونه گردآوری شده‌اند. محاسبه متغیرهای پژوهش در صفحه گسترده اکسل و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار ره‌آورد نوین انجام شد. جامعه آماری این پژوهش، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار طی دوره زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ (دوره ۵ ساله) است.

جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که با تعدیل این جامعه با قید محدودیتهای زیر، نمونه آماری مشخص گردید.

قبل از سال مالی ۱۳۹۴ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند و نام آنها تا پایان سال ۱۳۹۸ از فهرست شرکت‌های یاد شده حذف نشده باشند.

جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری، مالی و واسطه‌گری مالی نباشند.

در طی دوره پژوهش، توقف فعالیت نداشته باشند و یا اقدام به تغییر سال مالی ننموده باشند.

سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفند ماه باشند.

اطلاعات مورد نیاز متغیرهای پژوهش در خصوص آنها در دسترس باشند.

مدل پژوهش و متغیرهای آن

مدل آزمون فرضیه ها با استفاده از مدل رگرسیونی لوجستیک برگرفته از ایزکوئردو^۹ و همکاران (۲۰۱۸) و به صورت زیر می-باشد:

$$\text{FAILED}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{ASSETS}_{it} + \beta_2 \text{LIABIL}_{\text{CONTING}}_{it} + \beta_3 \text{AGE}_{it} + \beta_4 \text{SIZE}_{it} + \beta_5 \text{WCTA}_{it} + \beta_6 \text{EBITTA}_{it} + \beta_7 \text{BVETL}_{it} + \sum \text{IND}_{it} + \text{YEAR} + \varepsilon_{it}$$

متغیر وابسته در این پژوهش ورشکستگی مالی شرکت (FAILED) است. ورشکستگی در این تحقیق یک متغیر مجازی (صفر و یک) و متغیر یک وابسته است. به طوری که شرکت ورشکسته ارزش یک می-گیرد در صورتی که گزارش سالیانه نهایی خود را در سال t ، پیش از ورود به ورشکستگی در سال بعد ($t+1$) صادر کرده باشد (ملاک تشخیص ورشکستگی شرکتها، مشمول ماده ۱۴۱ بودن طبق قانون تجارت است)، و در غیر اینصورت مقدار آن برابر صفر است (شرکت غیر ورشکسته=۰). متغیرهای مستقل این تحقیق شامل افشاهای گزارش حسابرسی تبیین کننده ورشکستگی هستند که در چندین طبقه طبقه بندی می-شوند:

- ۱- داراییها (ASSETS): اگر در گزارش حسابرسی افشاگری در مورد اقلامی با ماهیت دارایی چه جاری و غیر جاری اعم از سرمایه گذاریها، داراییهای مشهود و نامشهود بیان شده باشد، ۱ و در غیر اینصورت صفر تعلق می-گیرد.
- ۲- بدهیها (LIABIL_CONTING): اگر افشاگری در گزارش حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت بدهی اعم از بلند-مدت و کوتاه مدت افشا شده باشد ۱ و در غیر اینصورت صفر تعلق می-گیرد.

متغیرهای کنترلی این پژوهش عبارتند از:

- سن شرکت (AGE_{it}): برای سنجش این متغیر از تعداد سالهای تاسیس شرکت تا سال مبنا شرکت i در سال t استفاده می-شود.
- اندازه شرکت (SIZE_{it}): برای محاسبه این متغیر از لگاریتم طبیعی کل داراییهای شرکت i در سال t استفاده می-شود.
- سرمایه در گردش (WCTA_{it}): که از تفاضل داراییهای جاری و بدهیهای جاری بدست می-آید.
- سود قبل از مالیات (EBITTA_{it}): عبارتست از سود قبل از مالیات به کل داراییهای شرکت i در سال t می-باشد.
- اهرم مالی (BVETL_{it}): برای محاسبه این شاخص از تقسیم کل بدهیها به کل داراییها استفاده می-شود.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

آمار توصیفی پژوهش حاضر که شامل میانگین، میانه، حداکثر، حداقل، انحراف معیار، چولگی و ضریب کشیدگی می-باشد به شرح نگاره (۱) است.

⁹ Izquierdo

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرها

شاخص متغیر	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی	مشاهدات
ورشکستگی	۰.۲۰۸۳۳۳	۰.۰۰۰۰۰۰	۱.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۴۰۶۴۵۵	۱.۴۳۶۳۷۰	۳.۰۶۳۱۵۸	۶۰۰
گزارش داراییها	۰.۶۹۶۶۶۷	۱.۰۰۰۰۰۰	۱.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۴۶۰۰۸۲	-۰.۸۵۵۶۳	۱.۷۳۲۱۱۰	۶۰۰
گزارش بدهیها	۰.۵۱۵۰۰۰	۱.۰۰۰۰۰۰	۱.۰۰۰۰۰۰	۰.۰۰۰۰۰۰	۰.۵۰۰۱۹۲	-۰.۰۶۰۰۳	۱.۰۰۰۳۶۰۳	۶۰۰
سن شرکت	۲.۸۷۴۱۸۳	۲.۹۴۰۰۰۰	۳.۹۱۰۰۰۰	۱.۱۰۰۰۰۰	۰.۵۰۵۵۹۵	-۰.۵۱۷۱۹	۳.۸۴۶۳۸۸	۶۰۰
اندازه	۱۵,۰۱۸۷۵	۱۴.۷۵۰۰۰	۲۰.۱۲۰۰۰	۱۰.۲۲۰۰۰	۱,۷۴۷۵۰۰	۰,۳۸۵۵۳۹	۳,۱۲۳۰۷۵	۶۰۰
سرمایه در گردش	۰,۱۵۴۱۶۷	۰.۱۲۰۰۰۰	۲.۳۷۰۰۰۰	-۱.۵۵۰۰۰	۰,۳۹۷۶۳۵	۰,۸۱۲۲۵۴	۸,۰۸۹۲۱۷	۶۰۰
سود قبل از مالیات	۰,۰۸۶۶۸۳	۰.۰۵۰۰۰۰	۰.۵۸۰۰۰۰	-۰.۲۹۰۰۰	۰,۱۳۳۹۳۶	۰,۸۷۶۰۸۳	۴,۶۵۱۰۷۲	۶۰۰
اهرم مالی	۰.۵۵۱۳۳۳	۰.۳۸۰۰۰۰	۲.۶۷۰۰۰۰	۰.۰۱۰۰۰۰	۰.۵۵۲۸۰۵	۱,۶۵۴۱۷۵	۵,۵۷۱۲۴۳	۶۰۰

آزمون فرضیه‌های پژوهش

آزمون فرضیه اول پژوهش

با توجه به مقدار محاسبه شده‌ی آزمون برازش آکاییک و شوارز که هر دوی آن برای مدل لاجیت کمتر می‌باشند بنابراین جهت بررسی فرضیات تحقیق از مدل لاجیت استفاده گردید.

جدول ۲- نتایج برآورد مدل لوجیت

متغیر	نماد	ضرایب	انحراف معیار	آماره Z	سطح معناداری (prob)
گزارش داراییها	ASST	۰,۲۸۷۶۳۷	۰,۱۳۸۶۳۷	۲,۰۷۴۷۴۹	۰,۰۰۶۲
گزارش بدهیها	LIABIL	-۰,۰۱۶۶۰۴	۰,۲۲۶۰۴۷	-۰,۰۷۳۴۵۳	۰,۹۴۱۴
سن شرکت	AGE	۰,۰۲۰۱۰۲	۰,۲۵۶۱۱۴	۰,۰۷۸۴۸۷	۰,۹۳۷۴
اندازه	SIZE	-۰,۱۹۷۰۱۶	۰,۰۷۴۰۶۸	-۲,۶۵۹۹۳۷	۰,۰۰۷۸
سرمایه در گردش	WCTA	-۰,۰۴۳۸۰۷	۰,۰۴۴۱۸۹	-۰,۹۹۱۳۵۷	۰,۳۲۱۵
سود قبل از مالیات	EBITA	-۴,۳۴۱۷۱۵	۰,۸۲۲۵۶۲	-۵,۲۷۸۲۸۶	۰,۰۰۰۰
اهرم مالی	BVELT	-۰,۱۹۵۰۹۰	۰,۱۱۵۵۷۷	-۱,۶۸۷۹۷۴	۰,۰۹۱۴
میانگین متغیر وابسته: ۰,۲۰۸۳۳۳					
آزمون برازش آکاییک (لاجیت): ۰,۰۹۰۱۱			آزمون برازش شوارز (لاجیت): ۰,۹۹۶۴		
آزمون برازش آکاییک (پروبیته): ۰,۹۱۷۵			آزمون برازش شوارز (پروبیته): ۱,۰۱۲۷		

نتایج حاصل از فرضیه اول تحقیق

با توجه به نتایج حاصل از جدول (۲) و سطح معنی داری محاسبه شده می‌توان بیان داشت: متغیر افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت دارایی که سطح معنی داری آن کوچکتر از سطح خطاست ($\text{prob} < 0.05$)، بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب و آماره Z مربوط به این متغیر نشان دهنده این است که بین افشاگری حسابرسی در

مورد اقلامی با ماهیت دارایی و ورشکستگی شرکت‌ها رابطه معناداری وجود دارد. از نظر علایم پارامترهای برآوردی، علامت متغیر مثبت می باشد، لذا با افزایش (کاهش) افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت دارایی در شرکت‌های مورد بررسی احتمال ورشکستگی شرکت افزایش (کاهش) می یابد.

نتایج حاصل از فرضیه دوم تحقیق

متغیر افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت بدهی که سطح معنی داری آن بزرگتر از سطح خطاست ($\text{prob} > 0.05$)، بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب و آماره Z مربوط به این متغیر نشان دهنده این است که بین افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت بدهی و ورشکستگی شرکت‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد بین افشای اطلاعات در گزارش حسابرسی در مورد بدهی‌ها (فرضیه ۲)، و شاخص ورشکستگی شرکت ارتباط معناداری وجود ندارد. این در حالی است که محتوای گزارش حسابرسی دارای افشائیات در مورد اقلام با ماهیت دارایی (فرضیه ۱) با شاخص ورشکستگی، ارتباط معنادار دارند. بنابر نتایج این تحقیق، دارایی‌ها به‌عنوان مهم‌ترین عوامل تبیین‌کننده ورشکستگی شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران شناسایی شد. همچنین نتیجه فرضیه اول تحقیق با پژوهش‌های ایزکوردو و همکاران (۲۰۱۸) و ازکوردو^{۱۰} و همکاران (۲۰۱۷) مطابقت دارد و نتیجه فرضیه دوم تحقیق خلاف جهت با پژوهش‌های ایزکوردو و همکاران (۲۰۱۸) و ازکوردو^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۷) می باشد.

پیشنهادات حاصل از یافته‌های پژوهش

-در خصوص نتایج حاصل از فرضیه اول تحقیق پیشنهاد می شود:

در خصوص نتایج حاصل از فرضیه اول تحقیق حاضر بانک‌ها و اعتبار دهندگان، در هنگام اعطای اعتبار به شرکت‌ها، و همچنین سرمایه‌گذاران در زمان تصمیمات سرمایه‌گذاری؛ اگر تمایل دارند از احتمال ورشکستگی شرکت‌های مورد نظرشان اطلاع کسب کنند، به گزارشات حسابرسی شرکت و به ویژه افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت دارایی چه جاری و غیر جاری اعم از سرمایه‌گذاریها، داراییهای مشهود و نامشهود به‌عنوان شاخصی جهت پیش بینی احتمال ورشکستگی شرکت توجه ویژه ای داشته باشند. به حسابرسان پیشنهاد می‌گردد در حسابرسی خود به اقلامی با ماهیت دارایی به‌عنوان عاملی اثر گذار بر ورشکستگی شرکت‌ها توجه ویژه ای داشته باشند.

-در خصوص نتایج حاصل از فرضیه دوم تحقیق پیشنهاد می شود:

در خصوص نتایج حاصل از فرضیه دوم تحقیق حاضر؛ با توجه به عدم رابطه بین افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت بدهی و ورشکستگی شرکت‌ها پیشنهاد می شود که بانک‌ها و اعتبار دهندگان، در هنگام اعطای اعتبار به شرکت‌ها، و همچنین سرمایه‌گذاران در زمان تصمیمات سرمایه‌گذاری؛ اثرات افشاگری حسابرسی در مورد اقلامی با ماهیت بدهی بر ورشکستگی شرکت‌ها را مورد توجه قرار ندهند.

¹⁰ Azkordo

¹¹ Azkordo

منابع

۱. عثمانی، محمد قسیم و جاوید، داریوش و رحیمی، سعید. (۱۳۹۰). بررسی تاثیر بازدارندگی مکانیزم های حاکمیت شرکتی از درماندگی مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری و حسابرسی
۲. اکبری، سپیده و زهره حاجیها، (۱۳۹۵)، رابطه ریسک ورشکستگی مالی و اظهارنظر حسابرسی در مورد ابهام در تداوم فعالیت، چهارمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت.
۳. پور طبرستانی، علی؛ داداشی، ایمان و زارع بهنمیری، محمد جواد (۱۳۹۸)، کمی سازی گزارش حسابرسان مستقل با رویکرد فازی و بررسی توان پیشبینی ورشکستگی گزارشات کمی شده در مقایسه با نوع گزارش حسابرسی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، شماره ۳۱، صص ۱۸۴-۱۶۹.
4. Altman, E. (1983). "Why businesses fail". The Journal of Business Strategy, Vol. 3, Pp. 15-20.
5. Haber, j. (2006). Theoretical Development of Bankruptcy, Prediction Variables. The Journal of Theoretical Accounting Research, 82-101.
6. Newton, G. W. (2010). "Bankruptcy and Insolvency Accounting, Practice and Procedure". Vol. 1, Pp. 4-21.
7. Barker, C. (2018). 17. Audit Effectiveness Prior to Bankruptcy, Accounting, Organizations and Society, 37 (7), 500- 517.
8. Carson, E., Fargher, N.L., Zhang, Y. (2016). Trends in Auditor Reporting in Australia: A Synthesis and Opportunities for Research. Australian Accounting Review, 26 (3), 226 -242.
9. Yuliyani, N.M.A., Erawati, N.M.A. (2017). Pengaruh financial distress, profitabilitas, leverage dan likuiditas pada opini audit going concern. EJurnal Akuntansi Universitas Udayana, 19 (2), 1490 - 1520.
10. Altman, E. (1968). "Financial ratios, discriminant analysis, and the prediction of corporate bankruptcy", Journal of Finance, 23 (4), pp 589 - 609.
11. Casterella, J. R., Lewis, B. L., & Walker, P. L. (2019). Modeling the audit opinions issued to bankrupt companies: A two stage empirical analysis. Decision Sciences, 31 (2), 507-530.
12. Demyanyk, Y., Hasan, I. (2016). "Financial crises and bank failures: A review of prediction methods", Omega, 38 (5), pp 315 -324.
13. Divsalar, M., Roodsaz, H., Vahdatinia, F., Norouzzadeh, G & Behrooz, A. H. (2012). "A robust data-mining approach to bankruptcy prediction", Journal of Forecasting, 31 (6), pp 504 -523
14. Altman, E.L;. (September 1968). Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy. Journal of Finance, Vol. 23, 589-609.